

Op safari in Zandvoort

(foto: archief PWN)

HUBERT KIVIT

Op 24 april, na een reis vanaf het Poolse oerbos Bialowieza, zagen drie wisenten voor het eerst van hun leven een Hollands landschap. Rustig liepen ze uit hun kisten en klommen meteen de eerste top op. Hun contouren staken af tegen de ochtendlucht: wisenten in de duinen! Slimme beesten, want vanaf die top konden ze de omgeving goed overzien. Ze verdwenen al snel in de dekking van het oostelijke struweel- en bosgebied, vanwaar ze alleen nog door middel van hun halsbandzenders te volgen waren.

De drie wisenten, een volwassen stier en twee jonge koeien, zullen na de zomer gezelschap krijgen van nog drie dieren, een volwassen koe en een volwassen koe met haar kalf van dit voorjaar. De groep is dan compleet en mag zich gedurende het vijfjarige pilot ongestoord bezig houden met wat wilde runderen gewoon zijn: grazen, knabbelen, strippen, omver duwen, liggen, lopen, zandbaden nemen en zich voortplanten.

Onderzoekers van de Rijks Universiteit Groningen en de Stichting Bargerveen/Radbouduniversiteit Nijmegen zullen hun gedrag en de effecten daarvan op de voet volgen. Want daar gaat het uiteindelijk om in deze pilot: leren van deze wilde runderensoort onder zo natuurlijk mogelijke omstandigheden in de Nederlandse context.

Projectgroep

De dieren lopen in een 200 hectare groot niet voor publiek toegankelijk deel van het Kraansvlak. Het initiatief voor deze pilot is genomen door een projectgroep bestaande uit PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, Stichting Ark, Stichting Kritisch Bosbeheer en Stichting Duinbehoud. Het gaat niet alleen om de ecologische, maar ook om de beheertechnische aspecten, en om de reacties van het publiek.

Deze kennis is uiteindelijk nodig voor een echte introductie in een van de grote Nederlandse natuurgebieden.

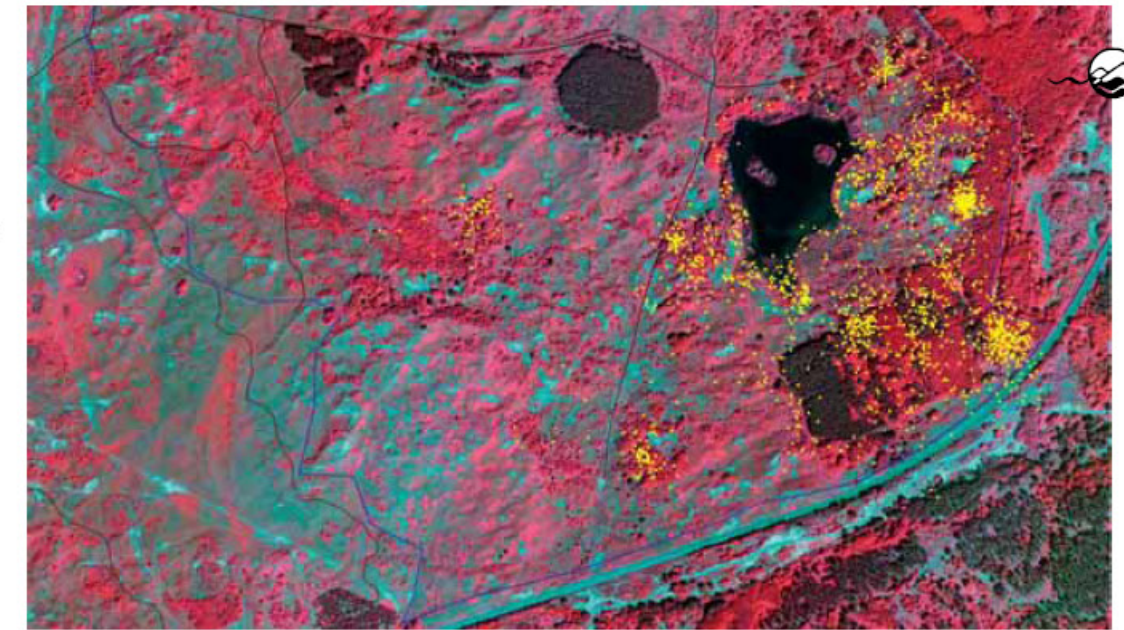
Kraansvlak

Van de wisent weten we nog maar heel weinig, en wat we weten komt vooral van studies uit Polen, waar de dieren in de winter veelal bijgevoerd worden. In het Kraansvlak zullen de dieren zich ook in de winter in principe zelf moeten redden. Iedereen is erg benieuwd naar wat er dan gaat gebeuren! Wisenten zijn bosdieren, wat onder andere te zien is aan hun smalle bouw. Ze staan erom bekend dat ze bomen en struiken kunnen schillen, en ze deinen er niet voor terug om daarvoor bomen om te duwen. Dergelijk gedrag kennen we veel minder van paarden en runderen, en in dat opzicht zouden wisenten dus wel eens een heel eigen rol kunnen spelen in de dynamiek van ecosystemen. Ook zijn wisenten dol op het nemen van zandbaden. Van nature dynamische gebieden als de duinen zouden daarom veel baat kunnen hebben van deze wilde giganten, die wel tot 900 kg zwaar kunnen worden.

Onderzoek

De onderzoekers uit Groningen gaan zich vooral richten op het sociale gedrag en de voedselkeuze, en wat de voedselkeuze voor gevolgen heeft voor de vegetatieontwikkeling van het gebied. De dieren hebben GPS/GSM-zenders om. Die zenders sturen hun positie voortdurend door via SMS'jes. Een veldcomputer met UMTS-internetverbinding vangt die SMS'jes op. Daarna worden de posities op kaart geplot. Oerrunderen met hightech elektronica om hun nek dus, waardoor we heel nauwkeurig weten hoe ze de verschillende vegetatietypen benutten.

De posities (geel) van de wisenten tussen 21 april en 1 mei (foto: archief PWN).

Insecten

Door hun activiteiten zullen de wisenten invloed hebben op de vegetatiestructuur en op het voorkomen van zandplekken. Hun mest zal insecten aantrekken, waarop weer vogels en andere dieren zullen afkomen. De onderzoekers van Stichting Bargerveen kijken naar de effecten van deze veranderingen op de fauna van het Kraansvlak. Ze hebben daarbij hulp gekregen van vrijwilligers die er de broedvogels inventariseren. Met potvallen worden spinnen en loopkevers bemonsterd. Dit zijn soortengroepen waarvan bekend is dat ze sterk reageren op veranderingen in vegetatiemozaïeken. Ook de ontwikkelingen in het aantal bloembezoekende insecten wordt bekeken.

Intussen is het leuk en spannend om te zien hoe de dieren bezig zijn het terrein te verkennen. In de eerste weken hielden ze zich geïsoleerd in het hoog begroeide oostelijke deel van het gebied. Open stukken werden snel overgestoken op weg naar het volgende bosje. Wel

waren ze erg geïnteresseerd in het Meertje van Andriessen. Ze waren er soms tot hun middel in te vinden. Geleidelijk beginnen ze ook de westelijke, meer open delen van hun terrein te verkennen. Soms kunnen de bewoners van de torenflats in Zandvoort vanuit hun huiskamer de kolossen zien grazen!

Wilt u de wisenten zien? Er is geen mooier uitstapje denkbaar dan een wandeling door het duingebied Middenduin van Staatsbosbeheer (ingang bij Overveen) naar het prachtig gelegen en hiervoor speciaal ingerichte uitzichtpunt aan de rand van het Kraansvlak, met uitzicht op de voormalige jachtvijver, het Meertje van Andriessen. Niet alleen de wisenten komen hier graag, ook damherten, reeën, vossen en een veelheid aan vogels zijn er te zien in de prachtige setting van het duinlandschap van het Kraansvlak. U kunt de wandelroute downloaden via www.wisenten.nl

HUBERT KIVIT IS ADVISEUR NATUUR EN RECREATIE BIJ PWN WATERLEIDINGBEDRIJF NOORD-HOLLAND.

De posities (geel) van de wisenten tussen 1 juni en 12 juni (foto: archief PWN).

